

О.Б. Погріщук, аспірант*

Тернопільський національний економічний університет

ДЖЕРЕЛА ТА МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ У САДІВНИЦТВІ

У статті розглянуто актуальні питання розвитку вітчизняного садівництва. Досліджено проблему формування інвестиційного потенціалу у галузі. Зосереджено увагу на реалізації механізму інвестиційної політики держави. Інвестиційний потенціал у галузі садівництва розглядається нами як сукупність можливостей щодо формування джерел залучення й напрямів використання інвестиційних ресурсів для розвитку й ефективного функціонування галузі. Визначено основні складові інвестиційного забезпечення галузі садівництва, що здійснюються за рахунок власних нагромаджень, державних асигнувань, видатків місцевих бюджетів, коштів позабюджетних фондів, за рахунок перерозподілу бюджетних платежів, дотацій та пільг в оподаткуванні, коштів іноземних інвесторів, кредитних ресурсів. Доведено, що ефективна реалізація інвестиційного потенціалу є рушійною силою активізації інноваційно-інтенсивного розвитку галузі, оскільки саме шляхом залучення інвестиційних ресурсів уможливорюється зростання інноваційності розвитку, що забезпечує умови для зростання рівня конкурентоспроможності галузі.

Ключові слова: *інвестиційний потенціал, садівництво, джерела інвестицій, методи інвестицій, інвестиційне забезпечення.*

Постановка проблеми. Нині, суттєвий вплив на методи та джерела формування інвестиційного потенціалу усіх галузей національного господарського комплексу чинить глобалізоване середовище економіки, значно розширюючи джерела залучення інвестиційних ресурсів та вносячи корективи у загальну структуру їх надходження. Тобто, відбувається

---

* Науковий керівник: Мельник В.І. – д-р екон. наук, професор кафедри економіки підприємств і корпорацій Вінницького навчально-наукового інституту економіки Тернопільського національного економічного університету

переорієтація системи інвестиційного забезпечення в напрямку активізації приватних інвесторів та всесторонньої комерціалізації процесів інвестування.

Урахування окреслених тенденцій вимагає й сучасний розвиток галузі садівництва, що потребує залучення значних інвестиційних ресурсів для забезпечення виробництва конкурентоспроможної плодово-ягідної продукції. Особливо актуальним є завдання формування інвестиційного потенціалу за умови обмежених фінансових ресурсів, за потреби розширеного відтворення, в умовах інноваційно-інтенсивного розвитку галузі. Тому, дослідження проблеми формування інвестиційного потенціалу, обґрунтування джерел, методів та форм залучення інвестиційних ресурсів нині набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню проблеми інвестиційного забезпечення та формуванню ефективних джерел ресурсів у сільськогосподарському виробництві присвятили праці такі науковці, як: В.І. Власов, О.І. Гуторов, О.Ю. Єрмаков, Л. Г. Денисюк, М.І. Кісіль, К.А. Пріб, П.Т. Саблук, О.С. Тупчий, С.В. Філіппова, В.І. Чорнодон та ін. Проте питання формування інвестиційного потенціалу, з точки зору перспективного відображення джерел та методів його забезпечення на галузевому рівні є недостатньо дослідженими.

Метою статті є обґрунтування джерел та методів формування інвестиційного потенціалу у садівництві. Для досягнення поставленої мети, вирішенню підлягають наступні завдання: визначити основні джерела та методи інвестиційного забезпечення з урахуванням галузевої специфіки; визначити особливості їх реалізації; обґрунтувати перспективний контент інвестиційного забезпечення садівництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Галузеві характеристики садівництва визначають особливості інвестиційного забезпечення, що зумовлені: тривалим інвестиційним лагом; масовим виробництвом продукції; високим рівнем споживання вітчизняних плодів та ягід; сезонністю надходження на ринок; розширенням місткості плодосховищ, переробних потужностей; жорстко обмеженими термінами продажу та зберігання певних видів продукції; розходженням періодів виробництва й споживання; недостатнім обсягом зберігання сировинних запасів; низьким рівнем матеріально-технічного забезпечення; зосередженістю виробництва у господарствах населення.

Інвестиційний потенціал у галузі садівництва розглядається нами як сукупність можливостей щодо формування джерел залучення й напрямів

використання інвестиційних ресурсів для розвитку й ефективного функціонування галузі.

Необхідною складовою формування системи інвестиційного забезпечення є процес акумулювання необхідних коштів, для фінансування розвитку аграрного сектору економіки. Збільшення обсягів залучення інвестицій є визначальним фактором економічного зростання усіх галузей національного господарського комплексу. У контексті розвитку аграрного сектора вітчизняної економіки даний аспект займає провідне місце, оскільки саме дієвий механізм інвестування спроможний забезпечити відновлення технічної та технологічної бази, сприяти впровадженню інновацій у галузі, підвищити рівень конкурентоспроможності вітчизняної продукції. Таким чином, створюються передумови для повноцінної ресурсної складової розвитку виробництва. Саме від дієвості цього принципу залежить здатність реалізувати намічені цілі щодо розширення випуску продукції та можливостей по збільшенню наявних й залучення додаткових, джерел інвестиційних ресурсів. Система інвестиційного забезпечення має враховувати сукупність джерел та методів інвестування, відповідати вимогам глобалізованого середовища, гарантувати захищеність вкладень.

Для вирішення проблемних питань інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку, важливе значення надається дослідженню форм інвестування інноваційних проектів, до яких відносимо: інвестування бюджетних коштів; інвестування власних коштів підприємств, організацій; інвестування за рахунок кредитів і позик; внутрішні та зовнішні (зарубіжні) інвестиції [1].

В умовах посилення глобалізаційних процесів на світових ринках відкриваються широкі перспективи для вітчизняних садівничих підприємств, зокрема стимулювання для відтворення та вдосконалення розвитку галузі садівництва за рахунок інтенсивного нарощування внутрішнього виробництва, що потребує залучення інвестиційних ресурсів та формування інвестиційного потенціалу галузі.

Згідно ст. 10 Закону України «Про інвестиційну діяльність» [2], інвестиційна діяльність може здійснюватись за рахунок:

- власних фінансових ресурсів інвестора (прибуток, амортизаційні відрахування, відшкодування збитків від аварій, стихійного лиха, грошові нагромадження і заощадження громадян, юридичних осіб тощо);

- позичкових фінансових коштів інвестора (облігаційні позики, банківські та бюджетні кредити);

- залучених фінансових коштів інвестора (кошти, одержані від продажу акцій, пайові та інші внески громадян і юридичних осіб);
- бюджетних інвестиційних асигнувань;
- безоплатних та благодійних внесків, пожертвувань організацій, підприємств і громадян.

Слушною є думка Гуторова А.О., що зі збільшенням розміру підприємства та масштабів його діяльності потреба в інвестиційних ресурсах зростає. Формування джерел капіталізації здійснюється за рахунок власних нагромаджень і залучених коштів. Групу власних джерел фінансування формує нерозподілений прибуток, амортизація, пайові та інші внески членів трудового колективу. Залучені кошти надходять у вигляді кредитів банків, позик на фінансових ринках, цільового фінансування і коштів державної підтримки тощо[3].

В умовах ринкової економіки основним джерелом фінансування інвестиційної діяльності на підприємствах є власні кошти. Однак через недосконалість податкової системи та високі ставки оподаткування, високу вартість енергоносіїв, транспортних та інших тарифів діючі підприємства не дозволяють підвищувати рентабельність і накопичувати прибуток для розширеного відтворення основних фондів, що, в свою чергу, не дає змоги модернізувати виробничі процеси. Тому, як правило, інвестиційна діяльність підприємства лише за рахунок власних коштів майже неможлива. Використання внесків засновників або випуск звичайних акцій є найдоцільнішими джерелами фінансування інвестиційної діяльності, оскільки не вимагають обов'язкових відрахувань за користування капіталом. Залучення додаткових джерел фінансування вимагає додаткових витрат грошових коштів підприємств. У перспективі саме внутрішньогосподарські нагромадження на основі високоефективного ведення садівництва мають стати імперативним джерелом інвестицій для розширеного відтворення в галузі [4, с.132].

Важливу роль у формуванні інвестиційного потенціалу відіграє державна інвестиційна політика. Активізація державних інвестицій прискорює темпи відтворення галузі й сприяє виконанню ефективних ринкових перетворень. Крім того, капіталовкладення забезпечують впровадження новітніх науково-технічних досягнень у виробництво плодоягідної продукції, зростання продуктивності праці, а також розв'язання багатьох соціально-економічних питань.

В процесі управління формуванням власних фінансових ресурсів вони класифікуються за джерелами цього формування. Щодо внутрішніх джерел формування інвестиційного потенціалу у садівництві, то до них

слід віднести: внутрішньогалузеві нагромадження (частка прибутку); амортизаційний фонд (відрахування з балансової вартості насаджень); грошові накопичення; заощадження. Виділяють також зовнішні джерела власного капіталу, до яких відноситься залучення додаткового пайового або акціонерного капіталу, отримання безоплатної фінансової допомоги й інші зовнішні джерела. До того, як звертатися до зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів мають бути реалізовані всі можливості їх формування за рахунок внутрішніх джерел [5].

Ефективною формою інвестиційного забезпечення є залучення іноземних інвестицій, передусім через створення спільних підприємств. Таким чином відбувається прискорення впровадження нових технологій, техніки, удосконалюються процес організації виробництва.

Надходження іноземних інвестицій поліпшує стан і результативність аграрних підприємств, сприяє поліпшенню якості переробки та зберігання продуктів сільського господарства, використання ресурсів, насиченості внутрішнього ринку високоякісним продовольством, створенню нових робочих місць, нарощуванню експортного потенціалу, налагодженню економічних зв'язків між господарюючими суб'єктами тощо [6, с. 3].

Неодмінною умовою стабільного розвитку галузі садівництва й подолання кризових явищ є механізм надання кредитів комерційними банками на довгостроковий період. Будучи вирішальним фактором макроекономічної рівноваги й стабілізації в сільському господарстві, зокрема садівництві, кредитне забезпечення, у свою чергу, є складним процесом, що залежить від комплексу різних чинників [7]. Відтак виникає потреба формування дієвого фінансово-кредитного механізму, який би ґрунтувався на вдосконаленні системи самофінансування виробництва продукції, забезпеченні необхідного рівня державної підтримки, наданні можливостей щодо залучення кредитних ресурсів.

Висновки. Сучасний розвиток галузі садівництва, структурне реформування на основі впровадження сучасних технологій, ефективної системи управління й організації виробництва та реалізації плодючої продукції, соціальної та ринкової інфраструктури неможливі без залучення інвестиційних ресурсів. Інвестиційний потенціал у галузі садівництва розглядається нами як сукупність можливостей щодо формування джерел залучення й напрямів використання інвестиційних ресурсів для розвитку й ефективного функціонування галузі.

Доведено, що ефективна реалізація інвестиційного потенціалу є рушійною силою активізації інноваційно-інтенсивного розвитку галузі, оскільки саме шляхом залучення інвестиційних ресурсів уможливується

зростання інноваційності розвитку, що забезпечує умови для зростання рівня конкурентоспроможності галузі.

Перспективні напрями зміцнення інвестиційного потенціалу у садівництві передбачають реалізацію системи організаційно-економічних перетворень у напрямі: державної підтримки садівничих підприємств за бюджетними програмами; впровадження ефективного механізму амортизації основних фондів; удосконаленні фінансово-кредитних відносин.

Бібліографічний список: 1. Денисюк Г.Л. Форми і методи залучення та використання інвестицій для забезпечення інноваційного розвитку регіону. Фінансова система України. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64. 2. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-ХІІ / Верховна рада України // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>. 3. Гуторов А.О. Шляхи формування інвестиційних ресурсів агрохолдингів / Гуторов Олександр Іванович // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент» – Випуск 6 (57). – 2013. – С. 66-71. 4. Єрмаков О. Ю. Ефективність інвестицій у садівництво / О. Ю. Єрмаков, М. І. Кісіль, В. І. Чернодон. – Тернопіль: Крок, 2011. – 234 с. – (монографія). 5. Філіппова С.В., Сімакова Н.М. Джерела фінансування інвестицій в основний капітал підприємств України. URL: <http://pratsi.opu.ua/app/webroot/articles/1312570078.pdf> 6. Саблук П.Т., Власов В.І., Кісіль М.І., Приб К.А. Міжнародний рух капіталів і залучення в Україну прямих іноземних інвестицій. Економіка АПК. 2008. №9. С.3–14. 7. Тупчій О. С. Фінансово-кредитне забезпечення садівничих підприємств / Оксана Сергіївна Тупчій. // Науковий Вісник Херсонського державного університету. – 2014. – с. 79–83.

О.Б. Погрищук. Источники и методы формирования инвестиционного потенциала в садоводстве

В статье рассмотрены актуальные вопросы развития отечественного садоводства. Исследована проблема формирования инвестиционного потенциала в отрасли. Сосредоточено внимание на реализации механизма инвестиционной политики государства. Инвестиционный потенциал в отрасли садоводства рассматривается нами как совокупность возможностей по формированию источников привлечения и направлений использования инвестиционных ресурсов для развития и эффективного

функционирования отрасли. Определены основные составляющие инвестиционного обеспечения отрасли садоводства, осуществляемые за счет собственных накоплений, государственных ассигнований, расходов местных бюджетов, средств внебюджетных фондов, за счет перераспределения бюджетных платежей, дотаций и льгот в налогообложении, средств иностранных инвесторов, кредитных ресурсов. Доказано, что эффективная реализация инвестиционного потенциала является движущей силой активизации инновационно-интенсивного развития отрасли, поскольку именно путем привлечения инвестиционных ресурсов становится возможным рост инновационности развития, обеспечиваются условия для роста уровня конкурентоспособности отрасли.

Ключевые слова: инвестиционный потенциал, садоводство, источники инвестиций, методы инвестиций, инвестиционное обеспечение.

O.V. Pogrischuk. Sources and methods of formation of investment potential of horticulture.

The article deals with topical issues of development of domestic horticulture. The problem of formation of investment potential in the industry is investigated. The attention is focused on the implementation of the mechanism of investment policy of the state. The investment potential in the field of gardening is considered by us as a set of opportunities for creating sources of attraction and directions of using investment resources for the development and efficient functioning of the industry. The basic components of the investment support of the gardening industry, which are carried out at the expense of own accumulation, state allocations, expenditures of local budgets, funds of extrabudgetary funds, at the expense of redistribution of budget payments, subsidies and tax privileges, funds of foreign investors, and credit resources are determined. It is determined that solving the problem of investment provision of gardening enterprises is possible through the creation of an effective financial and credit mechanism based on improving the system of self-financing of production, providing the necessary level of state support, providing opportunities for attracting credit resources.

Key words: investment potential, horticulture, sources of investments, investment methods, investment support.

Стаття надійшла до редакції: 11.01.2018 р.